

УДК 338.021

Мельник Ю. М.

Одеська національна академія харчових технологій

СЦЕНАРНИЙ ПІДХІД ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ В ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті досліджено та запропоновано застосування сценарного підходу у впровадженні інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки. Сформовано процес використання сценарного підходу у промисловій галузі. Запропоновані можливі сценарії для впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промисловості. Визначені орієнтири глобальної стратегії розвитку промислового сегменту національної економіки. Розроблено алгоритм впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки. Визначені основні вимоги, які повинні задовольняти багатоваріантний сценарій впровадження стратегії розвитку промислового сектору. Запропонована стратегічна оцінка сильних та слабких сторін, можливостей та загроз інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки.

Ключові слова: національна економіка, промисловість, макроекономічне середовище, національна економіка, глобалізація, державне регулювання.

Проблема дослідження. Теоретичні та практичні аспекти застосування сценарного підходу провадження стратегії розвитку промисловості у національному макроекономічному середовищі в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням сценарного підходу у промисловості присвячені наукові дослідження: Бандхольда Х. [6], Бенсуссана Б., Масленнікова Є. [4; 9-10], Побрежець О. [3-7], Риндглана Д. [5], Сафонова Ю., Фляйшера К., Шершньової З. [2] та інші.

Невирішені частини загальної проблеми. Недосконала або взагалі відсутня методологічна підтримка державного інституційного забезпечення економічного зростання національного макроекономічного середовища.

Мета статті. Запропонувати застосування сценарного підходу у впровадженні інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки.

Основні результати дослідження. При формуванні інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії для розвитку промисловості в умовах глобалізації, автор дослідження зіткнувся з ймовірними подіями та процесами динамічного розвитку науково-технічного, технологічного, фінансового, економічного, соціального та екологічного характеру, які впливають на механізм і змістовну спрямованість процесу впровадження у промисловість стратегії розвитку. Науковими дослідженнями доведено, що система сформованих алгоритмів не може бути запропонована як єдиний плановий документ, який відстоює визначені компоненти та позиції. Тому до пріоритетних складових принципів розробки системи алгоритмів відноситься мультिवаріантність, яка дозволяє дослідити будь-які ситуації, які можуть виникнути в майбутніх періодах у діяльності промислового сегменту національної економіки.

Регулювання розвитку промисловості у національній економіці достатньо складний багатограний та цілеспрямований процес управління змінами з метою досягнення стратегічно визначених цілей та вирішення пріоритетних завдань.

У наукових працях досліджені різні варіанти формування стратегії розрізняються змінами кількісної орієнтації, але варіанти побудовані на варіюванні відповідних показників, які характеризують різні процеси господарської діяльності (інноваційна та інвестиційна діяльність, інтеграційна взаємодія, ціноутворення, управління виробничими витратами та трудовими ресур-

сами тощо). За допомогою визначених показників можна лише отримати варіанти розвитку, що засновані на аспектах ресурсного використання та отримувани відповідно до заданих варіацій питомих витрат, які відповідають фінансово-економічним, соціальним та екологічним параметрам. Але на наш погляд, такий підхід правомірний лише поряд з змістовною оцінкою будь-яких гіпотез регулювання або управління.

Для вирішення зазначених аспектів пропонується застосовувати сценарний підхід, який є перспективним методом підвищення ефективності регулювання та управління пріоритетним розвитком промислового сектору національної економіки.

Зазначимо, що необхідно відрізнити варіанти стратегії розвитку промисловості від сценаріїв. Сценарний підхід спирається на відповідну гіпотезу стратегічної спрямованості. При зіставленні різних сценаріїв інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку з'являється якісна орієнтація відмінностей їх. Гіпотеза стратегічної спрямованості містить всі компоненти: напрямки розвитку, ранжування пріоритетів, черговість реакції будь-яких функціональних стратегій, вибір засобів та інструментів, які забезпечать досягнення визначених орієнтирів.

У стратегічному регулюванні найбільшого поширення набули розробки сценаріїв розвитку подій. Вони займають проміжне положення між експертними методами та методами моделювання. П. Шварц, один із найвідоміших фахівців з розробки сценаріїв розвитку окремих суб'єктів і державних установ визначав сценарії, з одного боку, як «інструмент упорядкування власного розуміння про альтернативи розвитку зовнішнього середовища, в якому доведеться приймати рішення щодо розвитку суб'єкта, а з іншого боку, визначення організаційних заходів, які б допомогли нам перетворити наші очікування (мрії) на наше реальне майбутнє» [2].

Наукові праці зі сценарного підходу виокремлюють її класифікаційні ознаки: механізми використання, методи розв'язання; алгоритми прогнозування, кількість та якість сценаріїв.

Різноманіття прогнозних завдань при застосуванні інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії може бути зведене до наступних основних типів:

– прогнозування розвитку інноваційно-інвестиційних інтеграційних процесів різного рівня і масштабу та покрокове виявлення можливих

змін. Запропонований набір сценаріїв стратегічного розвитку буде мати пошукову або генетичну спрямованість. Пошуковий сценарій стратегічного розвитку описує ситуацію сьогодення: стану промисловості, домінуючих тенденцій, трансформаційних процесів тощо. Послідовність подій логічно призводить до можливого майбутнього стану промислового сектору національної економіки країни.

– стратегічне планування та формування системи або механізму дій, які спрямовані на досягнення стратегічних цілей, вирішення завдань або бажаної ситуації. Запропонований набір сценаріїв стратегічного розвитку буде мати нормативну або програмно-цільову спрямованість. Зазначений сценарій орієнтований на визначення шляхів за допомогою яких можливо досягти майбутній бажаний стан у зазначеному випадку для суб'єкта національної економіки, тобто в якості цілей приймається бажаний стан промисловості.

Кожен сценарій розвитку промисловості може мати безліч варіантів, тому в термінологічному аспекті нетреба ототожнювати багатоваріантність зі сценарним підходом впровадження стратегії розвитку промисловості. На наш погляд, пріоритетним може бути алгоритм, відповідно до якого виокремлюються та обґрунтовуються декілька стратегій розвитку промисловості країни. У даному випадку для кожної стратегії розвитку буде притаманна своя спрямованість, відповідні завдання, тимчасова і просторова логіка її застосування.

Після формування й аналізу стратегії розвитку розробляються відповідні варіанти їх реалізації. Необхідно відмітити, що варіанти будуть відрізнятися можливостями ресурсного забезпечення, галузевими, міжгалузевими та інтеграційними зв'язками, запланованими темпами кількісного або якісного зростання, застосуванням методологічного інструментарію тощо. У дослідженнях, як правило, виокремлюються два основних метода сценарного підходу: – дедуктивний метод, заснований на оцінці показників, які мають відповідний вплив на поведінку або стан об'єкта, тобто від загальних альтернатив стратегічного розвитку до часткових сценаріїв; – індуктивний метод, заснований на покроковій (детальній) оцінці поведінки у рамках певної ситуації у промисловості, тобто від конкретних ситуацій та дій – до відповідних сценаріїв.

При розробці інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промисловості необхідно враховувати характер і структуру передбачуваного до використання фінансово-економічного механізму регулювання або управління, а також взаємодії його з іншими механізмами системи регулювання або управління у промисловості. Особливим аспектом також є взаємопов'язаний зв'язок між стратегією розвитку та варіантами її застосування.

Система алгоритмів застосування сформованої стратегії розвитку промислового сектору національної економіки за сценарним підходом повинна розкрити наступні аспекти:

– динаміку господарських процесів з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової;
– вплив інтеграційних процесів на поведінку економічної складової діяльності промисловості;
– параметричний рух економічних процесів у промисловості при застосуванні обраних стратегій розвитку;

– результативність сегментних складових господарської діяльності;
– взаємозалежність та взаємодоповнення елементів стратегії розвитку;
– взаємообумовленість функціональних стратегій розвитку відповідної господарської одиниці промислового сектору національної економіки;
– оптимізація рішень за всією ієрархією системи регулювання або управління;
– відокремленість пріоритетних рішень.

Виокремлення визначених аспектів дозволить з'ясувати всі позитивні або негативні явища, процеси та події, які можуть статися, якщо прийнята інноваційно-інвестиційна інтеграційна стратегія розвитку промисловості буде визначена базовою. Базова стратегія дозволить перенести її на всі інші сегменти довготривалих планів фінансово-економічного, соціального та екологічного розвитку всіх господарських одиниць промислового сектору національної економіки.

Досліджені в алгоритмі сценарії стратегії розвитку повинні бути взаємопов'язані між собою, та забезпечувати взаємопроникнення і взаємодоповнення їх складових. Таким чином, після обґрунтованої ретельної оцінки всіх варіантів сценарного підходу можна буде з кожного варіанта сценарію виокремити всі варіанти, які, з точки зору інтересів національного макроекономічного середовища, сумісні і у сукупності можуть забезпечити комплексний параметричний фінансово-економічний, соціальний та екологічний розвиток промисловості на надійних і реальних аспектах.

Процес використання сценарного підходу для суб'єктів промислової галузі може мати наступний вигляд:

– формування уявлення про всю систему розробленої стратегії (цілі, завдання, принципи, ресурси, зовнішнє та внутрішнє середовище, відповідні рішення) та всі найважливіші її елементи у взаємозв'язку та взаємозалежності;

– формування вихідної гіпотези стратегії розвитку;

– системний опис стратегії;

– формування системи базових послань, параметрів та критеріїв;

– визначення вірогідних траєкторій стратегії розвитку на основі аналізу потенційних можливостей промислової галузі;

– побудова матриці впливу факторів для елементів прийнятої декомпозиції прогнозуємої стратегії розвитку;

– здійснення вибірки необхідної аналітичної інформації;

– формування економіко-математичної моделі стратегії розвитку;

– дослідження отриманих показників;

– формування сценарію та його альтернатив.

Будь-який сценарій може бути застосований на основі багатоваріантних засадах. Для промислового сектору національної економіки пропонується наступні можливі сценарії для впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промисловості : сценарій соціально-економічного та екологічного напрямку; сценарій інтенсивного розвитку; сценарій структурних перетворень; сценарій мінливої конкуренції; сценарій глобальної стратегії.

Необхідно відмітити, що стратегії розвитку не повинні розглядатися як пріоритетні самодостатні напрямки та є альтернативами всім іншим сценаріям. Опрацювання будь-якого альтернативного сценарію на різноманітній основі дозволяє вио-

кремити оптимальну або пріоритетну основу, яка утворюється на базі взаємодії реальних варіантів досліджених сценаріїв.

Сценарій соціально-економічного та екологічного напрямку базується на припущенні, що вирішуються соціально-економічні та екологічні задачі розвитку суб'єктів промислової галузі. Сценарій соціально-економічного напрямку проектує параметри, які забезпечать покращення показників результатів діяльності соціально-економічної та екологічної спрямованості.

Сценарій повинен бути оцінений з точки зору необхідного ресурсного забезпечення. Проектний варіант буде з високим ступенем надійності, однак це не означає, що він може бути пріоритетним з точки зору соціально-економічної та екологічної політики, тому виникає необхідність у розробці альтернативного варіанту, який розрахований не тільки на внутрішній потенціал промислового сектору економіки, а також на ймовірність залучення інвестиційного капіталу від інших зацікавлених суб'єктів, національного та міжнародного рівнів. Зауважимо, що останнє можливо лише при аргументованому доведенні позиції, що стратегія має соціально-економічну та екологічну направленість.

Соціально-економічні та екологічні результати промислової діяльності надзвичайно різноманітні за природою та визначаються характером задекларованим предстваниками національного суспільства й фінансово-економічною системою суб'єктів господарювання цінностей. Вони поділяються на результати діяльності промислових суб'єктів, які задовольняють фінансово-матеріальні та екологічні інтереси особистості і результати, які пов'язані з особистими потребами людини: соціальне страхування, участь в управлінні, стан навколишнього природного середовища та ін.

Сценарій інтенсивного розвитку засновано на стратегії інтенсивного розвитку фінансово-економічного середовища суб'єктів промислового сектору національної економіки. У визначеному сценарії можуть бути виявлені резервні фінансові, економічні, матеріальні та виробничо-технологічні можливості. Але сценарій інтенсивного розвитку також має багато варіантів, які будуть відрізнятися між собою параметричним оновленням потенціалу технічною або технологічною спрямованістю.

Промислова інтенсифікація – це багатогранний процес формування інтенсивного типу розвитку промислового сегменту національної економіки шляхом комплексної автоматизації або механізації його діяльності, у тому числі впровадження технологій збереження ресурсів.

Сценарій структурних перетворень заснований на можливих структурних перетвореннях у господарській системі. Повинен довести необхідність структурної перебудови, яка може сприяти впровадженню або ж заважати впровадженню обраної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки. Також особливу увагу необхідно приділити умовам вирішення певних завдань, в процесі впровадження стратегії розвитку, які створюються організаційно-управлінськими структурами.

Сценарій мінливої конкуренції заснований на стратегії мінливої конкуренції, яка включає оцінку поточної ситуації у внутрішньому та зовнішньому ринковому середовищі, дослідженні пріоритетних контрагентів, оцінку можливостей виходу на інші ринки збуту, оцінка програми

комунікативного впливу в конкурентній боротьбі у національному та міжнародному макроекономічному середовищі.

Мінливі конкурентні умови у національному просторі потребують від суб'єктів промислової галузі вчасного оперативного реагування на зміни, які відбуваються на споживчому ринку. Конкурентне середовище є базовим фактором впорядкованого ціноутворення, пріоритетним стимулом інноваційно-інвестиційних та інтеграційних процесів. Конкуренція сприяє відокремленню неефективних суб'єктів господарювання, раціональному використанні активів та запобігає диктатурі промислових виробників по відношенню до кінцевих споживачів.

Сценарій глобальної стратегії має захисний характер, так як національні та міжнародні інтеграційні процеси мають агресивний вплив на розвиток промислового сектору національної економіки. Але інтеграційні процеси спонукають на активну позицію при пошуку можливостей розвитку суб'єктів промислової діяльності на міжнародному просторі. Конкуренція та витрати є основними компонентами сценарію глобальної стратегії.

Орієнтири глобальної стратегії розвитку промислового сегменту національної економіки визначені на рис. 1.

Стратегічний розвиток промислового сегменту національної економіки є одним із пріоритетних завдань у трансформаційних умовах національного суспільства України. Згідно Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»: вектор розвитку – це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями. Для цього, передусім, необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему [3].

Застосування сценарного підходу надає можливість значно раніше розпізнати потенціал майбутнього розвитку промислового сегменту країни. Робота з різними сценаріями дозволяє за допомогою багатоступінчастого креативного процесу розробити та верифікувати стан суб'єктів промислової галузі у майбутніх періодах. Стратегічне прогнозування або планування, яке засноване на варіативних сценаріях, дозволяє реалізувати власні уявлення про майбутнє об'єкта у здійснюваних згодом стратегіях розвитку в умовах глобалізації.

Застосовуючи сценарний підхід при розробці алгоритму впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промисловості істотно значення має застосування спеціального методичного інструментарію. Алгоритм впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки представлено на рис. 2.

У процесі впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки необхідно: підтримка зацікавлених осіб; використання управлінського капіталу; моделювати діяльність суб'єктів промисловості; здійснювати моніторинг впровадження; підвищувати ефективність господарських одиниць; застосовувати ризикологію; інтенсивна співпраця зі споживачами; належно

Рис. 1. Орієнтири глобальної стратегії розвитку промислового сегменту національної економіки

оцінювати фінансові, економічні, соціальні та екологічні результати.

Особливість процесу впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору полягає в тому, що він не є процесом її реалізації і досягненням суб'єктом промислової діяльності визначених цілей та завдань.

На практиці достатньо часто спостерігаються випадки, коли суб'єкти промислової діяльності виявляються не в змозі застосувати визначену стратегію розвитку. Причиною даної ситуації є неправильно проведена оцінка і сформовані висновки, або відбулися непередбачені події (зміни) у відповідному середовищі. Достатньо часто інноваційно-інвестиційна інтеграційна стратегія розвитку не застосовується також у зв'язку з відсутністю управлінського досвіду у персоналу.

Базові завдання впровадження запропонованої стратегії полягають у створенні необхідних передумов для її успішної та ефективної реалізації. Таким чином, впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору – це проведення стратегічних змін у структурних одиницях промислового сектору національної економіки, з метою доведення промисловості у такий стан, де вона буде готова до стратегічних змін.

Науково-обґрунтований підхід для впровадження стратегії промислового розвитку має розглядатися на базі відповідних сценаріїв.

Найбільш ефективним інструментом впровадження стратегії є багатоваріантність сценарію розвитку промисловості, яка дозволяє в динаміці простежити зміни техніко-економічних індикаторів і їх взаємозв'язок під впливом інтеграції, а

також співстави з параметричними показниками. До основних вимог, які повинні задовольняти багатоваріантний сценарій впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору, відносяться:

- запропонована стратегія повинна забезпечити виживання промисловості у майбутніх періодах під впливом глобалізаційних факторів;
- стратегія розвитку повинна допомогти промисловості здійснювати передбачену інноваційну та інвестиційну діяльність;
- стратегія забезпечує вирішення оперативних та тактичних завдань;
- стратегія розвитку повинна забезпечити фінансову, економічну, соціальну та екологічну вигоду промисловому сектору в цілому і за кожною його господарською одиницею;
- стратегія повинна бути взаємопов'язана з розвитком відповідного макроекономічного середовища.

Сценарний мультіваріантний підхід дозволить зменшити негативні наслідки помилок стратегічного прогнозування або планування. У ситуаціях, коли в стислі терміни кардинально змінюються фактори впливу, виникають або зникають нові можливості для розширення промислової діяльності, помилки стратегічного вибору стають непередбачені з від'ємною ознакою для промислового сектору національної економіки.

Інноваційно-інвестиційна інтеграційна стратегія розвитку промислового сектору залежить від великої кількості факторів, серед яких треба виділити: фактори матеріальної, фінансової та організаційної спрямованості.

Матеріальні фактори мають внутрішню та зовнішню спрямованість. До внутрішніх відно-

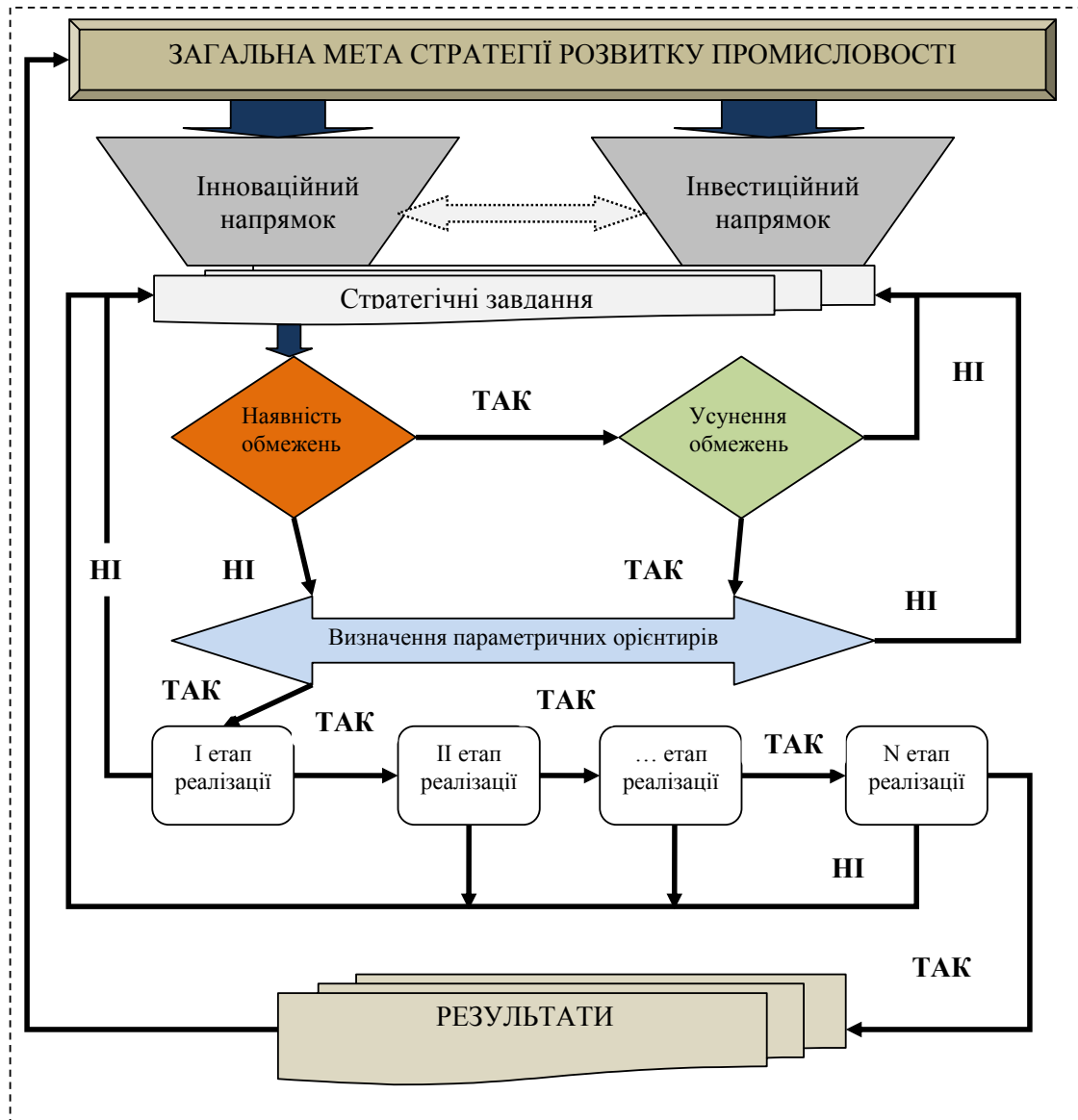

Рис. 2. Алгоритм впровадження інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки

сяться: природні, сировинні, технічні, технологічні, інфраструктурні та ін.; зовнішніх – стан ринкового середовища, державного регулювання та ін. Матеріальні фактори є потенційними можливостями економічного зростання запропонованої інтеграційної структури, так і обмеженнями, що перешкоджають економічному зростанню у відповідних умовах.

До фінансових факторів відноситься грошові потоки у господарській діяльності промислового сектору національної економіки. Грошовий потік – це цілеспрямований рух фінансових ресурсів, який пов'язаний з обслуговуванням діяльності економічного суб'єкта.

Організаційні фактори пов'язані з управлінням та інституційною діяльністю промислового сектору національної економіки. Організаційні фактори проявляються в процесі господарської діяльності або через сукупність відповідних принципів та відповідних механізмів. Вони визначають потоки товарної продукції, фінансових ресурсів, які реалізуються в умовах, які визначаються факторами матеріальної спрямованості.

Організаційні фактори виконують функцію регулювання в національному макроекономічному середовищі складного інтеграційного об'єднання, яким є промисловість. Вони можуть служити причиною кризових процесів або явищ, якщо не враховані відповідні властивості промислового сектору економіки країни та процеси оперативного, тактичного та стратегічного управління на всіх рівнях. Дія факторів організаційної спрямованості може бути оцінена за кількісним та якісним характером у динаміці. В якості базових значень можуть бути відповідні параметри господарської діяльності суб'єктів промисловості, які дозволяють визначити від'ємну та позитивну межу. Параметричний діапазон між двома межами, можна розглядати в якості економічної ніші, в рамках якої реалізуються умови виживання і розвитку промисловості країни. Знання економічної ніші необхідно для визначення відповідних впливів на діяльність інтеграційного промислового об'єднання, які спрямовані на досягнення необхідних якісних орієнтирів економічної динаміки стійкості до змін зовнішніх і внутрішніх факторів господарського середовища.

Будь-яке впровадження потребує відповідного механізму саморегулювання, який здатний парировати кризові процеси та явища. Динамічний розвиток промислового сектору національної економіки передбачає також відсутність неконтрольованих спадів у його діяльності. Функціонування великомасштабної економічної системи без кризових явищ та процесів забезпечується сукупним технічним, технологічним потенціалом, забезпеченістю ресурсами у кількісній та якісній орієнтації, наявністю ефективної системи оперативного, тактичного та стратегічного управління.

Динамічний стійкий режим функціонування господарської системи промислового сектору економіки орієнтований на наближення до зрівноваженого стану, який є оптимальним механізмом забезпечення та використання ресурсів виробничо-технологічного контуру інтеграційної складової стратегічного розвитку сегменту національного макроекономічного середовища.

Функціонування господарської системи промислового сектору економіки – це стратегічна підтримка життєдіяльності його сегментних складових та збереження функцій, які визначають цілісність господарської системи та її характеристики.

Розвиток господарської системи промислового сектору економіки – це сучасні інноваційно-якісні орієнтири господарської системи, які зміцнюють життєздатність її під впливом факторів, у тому числі глобалізаційних, внутрішнього та зовнішнього середовища.

Функціонування та розвиток господарської системи промислового сектору економіки достатньо сильно взаємозалежні між собою, відображають єдність основних тенденцій у господарській системі будь-якого виду, типології та спрямованості. Зв'язок між функціонування та розвитком господарської системи промислового сектору економіки забезпечується відповідним режимом функціонування.

Таким чином, режим функціонування господарської системи промислового сектору економіки – це взаємозалежна сукупність умов та параметрів функціонування, які забезпечують результативність господарської діяльності. Також забезпечується збереження та поточне відтворення елементів господарської системи.

Застосовуючи економічну теорію вартості можна побудувати інтегральну модель господарської діяльності у промисловому секторі національної економіки, у якій будь-які рішення розглядаються у контексті впливу на величину ринкової вартості об'єкта. Перевагами інтегральної моделі є кількісна орієнтація на ефект від впровадження інноваційно-інвестиційних інтеграційних стратегічних заходів між основними складовими діяльності промислової галузі та її сегментів: основна операційна діяльність; фінансова діяльність; стратегічна інвестиційно-інноваційна діяльність.

Інтегральна модель дозволяє:

- розрахувати оптимальну величину і структуру результатів діяльності промислового сектору з урахуванням еластичності у ринковому середовищі, функції витрат за будь-якими сегментами господарської діяльності, капіталомісткість окремих результатів та інших факторів або показників;

- забезпечити розрахунок пріоритетної структури джерел фінансування та їх кількісні показники;

- визначити та оцінити вплив інтеграційних факторів на господарську діяльність;

- кількісно визначити пропорції справедливого розподілу фінансових результатів;

- оцінити ефективність системи управління у промисловому сегменті національної економіки.

Стратегічна оцінка сильних та слабких сторін, можливостей та загроз інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки сформована на рис. 3.

Оцінюючи сильні та слабкі сторони, можливості та загрози інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки дозволяє побачити перспективи системи управління.

У короткостроковій перспективі ефективні управлінські дії та механізми саморегулювання дозволять максимально реалізувати існуючі технологічні та інфраструктурні можливості господарської системи промислового сектору економіки. У довгостроковій перспективі фактори управління і регулювання визначають розвиток технологічного потенціалу промислової галузі, який повинен бути адаптований до наявного ресурсного забезпечення.

Основний механізм реалізації інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки формується і закріплюється на основі оцінки результатів господарської діяльності його структурних одиниць. Позитивною властивістю стратегії є об'єктивний, цілеспрямований, якісно-орієнтований, детермінований характер її дії.

Але негативною властивістю є її неефективність у певних ситуаціях, наприклад, монопольні аспекти у конкурентному середовищі, промислове перевиробництво при спаді платоспроможності на споживчому ринку. Визначене пояснюється тим, що реалізація інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії здійснюється дією декількох регуляторних механізмів, кожен з яких має локальний діапазон власної ефективної дії та результативності.

Дія реальних регуляторних механізмів реалізації завжди містить випадкову компоненту, що приводить до відхилень від запланованого характеру функціонування промислового об'єкта. Тому вагоме значення має цілеспрямоване узгодження регуляторного механізму реалізації інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії з системою контролю над діапазонами ефективності його.

Інноваційно-інвестиційна інтеграційна стратегія розвитку буде ефективною при наявності наступних факторів:

- фактор цілеспрямованості – система управління у промисловості повинна ґрунтуватися на досягненні стратегічних цілей та вирішенні пріоритетних завдань, що забезпечує якість функціонування господарської системи;

- фактор керованості – господарська діяльність у промисловості як об'єкт стратегічного розвитку повинна надавати відповідний відгук на керуючий вплив системи;

- фактор ефективності – керуючий вплив має мати величину достатню для досягнення пріоритетного ефекту від системи.

Керованість будь-якого елемента економічної системи – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних індикаторів, які забезпечують її рівновагу. Цілеспрямованість будь-якого елемента економічної системи має на увазі чітке усвідом-

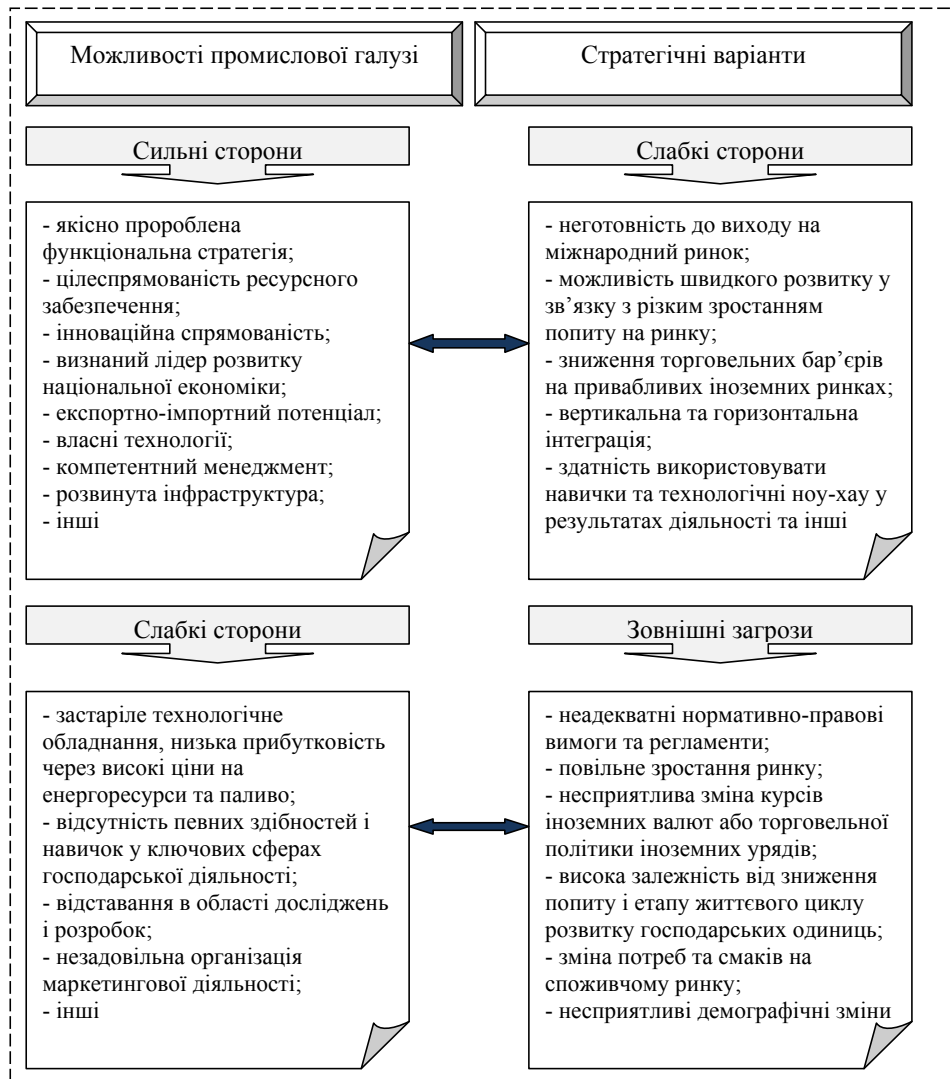

Рис. 3. Стратегічна оцінка сильних та слабких сторін, можливостей та загроз інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки

лення цілей, що ставить перед собою суб'єкт управління. Ефективність показує досягнення максимальних результатів за найменшими витратами системи управління.

Керованість відтворювальних процесів у промисловому секторі національної економіки передбачає наявність важелів впливу, які забезпечать достатній діапазон відгуків об'єкта системи управління. Також необхідно, щоб господарська система надавала достатню величину відгуку на зміну керуючих факторів, тобто мала достатню чутливість до управління. Потужність керуючого впливу у системі управління промислового сектору економіки повинна бути достатньою для досягнення цілей та вирішення пріоритетних завдань стратегічного управління з орієнтацією на інноваційно-інвестиційні аспекти. Потужність керуючого впливу забезпечується достатньою фінансовою, матеріальною та організаційною базою керуючих структур і механізмів саморегулювання у господарській діяльності промислового сектору економіки. Ефективний керуючий вплив повинен бути направлений на підвищення стійкості по відношенню до дестабілізуючих факторам внутрішнього та зовнішнього середовища промисловості.

Стратегічний розвиток, як правило, заснований здебільшого на прагненні суб'єктів промислової галузі забезпечити власну будь-яку вигоду шляхом впливу на ціновий сегмент, номенклатуру і кількісні результати операційної діяльності. Контур зворотного зв'язку у цьому випадку включає оцінки результатів діяльності суб'єктів промислової галузі, рамкові періодичні прогнози фінансово-економічної, соціальної та екологічної ситуації. Потенційні стратегічні можливості, які забезпечуються граничною ефективністю інтегрованої структури, визначаються на підставі дослідження галузевих або міжгалузевих витрат господарської діяльності.

Довгострокові зворотні зв'язки переслідують майбутні цілі з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів впливу мінливого середовища та обмеженості природних ресурсів, які не відновлюються. Формуються довгострокові зворотні зв'язки у результаті врахування довгострокових прогнозів розвитку національної економіки, інтеграційних процесів, планування розвитку промислового виробництва, інноваційних аспектів, проектного інвестування тощо. Для оцінки потенційних можливостей довгострокових механізмів

стратегічного розвитку промисловості необхідні результати прогнозних розрахунків і дослідження рівня збалансованості ресурсного забезпечення у майбутніх періодах господарської діяльності суб'єктів промислової галузі.

Механізми реалізації інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки зі зв'язковим технологічним контуром в умовах децентралізації та ринкового ціноутворення ефективно працюють, коли дотримуються системні орієнтири:

– відтворення ресурсного забезпечення відбувається у необхідних пропорціях і на достатньому рівні для стратегічного розвитку і довгострокового функціонування промислового виробничого потенціалу для всіх господарських одиниць галузі, тобто об'ємний орієнтир ефективності господарської системи;

– пропорції ціноутворення дозволяють підтримувати оборотні активи на необхідному рівні, враховують інфляцію, курс національної валюти, ефективність інноваційно-інвестиційного процесу, тобто ціновий орієнтир ефективності господарської системи.

Визначені орієнтири ефективності механізмів реалізації інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки є необхідними для безкризового функціонування його, тому що їх відсутність призводить до стагнації і спаду у макроекономічному середовищі країни.

Для сталого інноваційно-інвестиційного функціонування промислового сектору економіки недостатньо дії одних тільки короткострокових механізмів реалізації стратегії розвитку суб'єкта макроекономічного середовища. Інноватика, інноваційна діяльність, науково-технічний прогрес, стабільне функціонування можуть підтримуватися дією механізмів розвитку і стратегічного управління з довгостроковими зворотними зв'язками господарської системи.

Формування ефективних механізмів реалізації інноваційно-інвестиційної інтеграційної стратегії розвитку промислового сектору національної економіки, узгоджених з довгостроковими керуючими впливами, не може бути спонтанним та хаотичним. Формування ефективних механізмів повинно мати системний і цілеспрямований характер дії. Розрахунок параметричних оцінок рівноважних режимів національної економіки і їх прогнозування, дозволяють обґрунтовано сформулювати фінансові, економічні, соціальні та екологічні, пов'язані з ними умови сталого розвитку промислової галузі країни.

Треба відмітити, що розробка варіативних сценаріїв вимагає значної фаховості від управлінського персоналу, оскільки негативні наслідки помилок у стратегічному регулюванні або управлінні значно вище, ніж у тактичному або оперативному. В умовах, коли в стислі терміни створюються інновації, інноваційних продуктів, інноваційна продукція, коли суттєво змінюються інвестиційні та інтеграційні напрямки і зникають можливості, які існували тривалий період, ціна розплати за похибне передбачення і відповідно за аргументовані помилки стратегічного вибору може привести до негативних наслідків або подій.

Висновки. Таким чином, сценарний підхід дозволяє поліпшити конкурентну позицію промислового сегменту національної економіки, а також забезпечити довгостроковий пріоритетний розвиток та відповідні позитивні результати фінансової, економічної, соціальної та екологічної спрямованості. Але, незважаючи на необхідність значних витрат ресурсів і часу на застосування варіативного сценарного підходу у сучасному періоді, ефективні динамічні результати можна очікувати тільки у майбутніх періодах. Реалізація даного підходу в системі національного господарства набуває виняткової стратегічної важливості та виправдовує себе в умовах глобалізації та європейського вектору розвитку національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Schnaars S. P. How to develop and use scenarios. Long Range planning, 1987. № 20 (1). P. 105-114.
2. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник, 2-ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2004. 699 с.
3. Побережець О. В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : монографія. Херсон : Видавництво : Гринь Д.С., 2016. 500 с.
4. Масленников Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства : монографія. Одеса : Прес-кур'єр, 2015. 316 с.
5. Риндгланд Д. Сценарное планирование для разработки бизнесстратегии: Пер. с англ. М.: ООО «ИД «Вильямс», 2008. 560 с.
6. Линдгрэн М., Бандхольд Х. Сценарное планирование: связь между будущим и стратегией: Пер. с англ. М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2009. 256 с.
7. Побережець О. В., Иванова К. В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення. Економіка: реалії часу. 2012. № 2 (3). С. 98-104. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>
8. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : монографія / за ред. д.е.н., доц. Є. І. Масленникова. Херсон: Гринь Д.С., 2016. Вип. 1. 854 с.
9. Масленников Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства : монографія. Одеса : Прес-кур'єр, 2015. 316 с.
10. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise. Економіка: реалії часу. 2014. № 6 (16). С. 111-115. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.

Мельник Ю. Н.

Одесская национальная академия пищевых технологий

СЦЕНАРНЫЙ ПОДХОД ВНЕДРЕНИЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Резюме

В статье исследовано и предложено применения сценарного подхода в внедрении инновационно-инвестиционной интеграционной стратегии развития промышленного сектора национальной экономики. Сформирован процесс использования сценарного подхода в промышленной отрасли. Предложены возможные сценарии для внедрения инновационно-инвестиционной интеграционной стратегии развития промышленности. Определены ориентиры глобальной стратегии развития промышленного сегмента национальной экономики. Разработан алгоритм внедрения инновационно-инвестиционной интеграционной стратегии развития промышленного сектора национальной экономики. Определены основные требования, которые должны удовлетворять многовариантный сценарий внедрения стратегии развития промышленного сектора. Предложена стратегическая оценка сильных и слабых сторон, возможностей и угроз инновационно-инвестиционной интеграционной стратегии развития промышленного сектора национальной экономики. **Ключевые слова:** национальная экономика, промышленность, макроэкономическая среда, национальная экономика, глобализация, государственное регулирование.

Melnyk Yu. M.

Odessa National Academy of Food Technologies

SCENARIOS APPROACH TO IMPLEMENTATION OF INDUSTRY DEVELOPMENT STRATEGY

Summary

The article explores and proposes the application of the scenario approach in the implementation of innovation and investment integration strategy for the development of the industrial sector of the national economy. The process of using the scenario approach in the industrial sector has been formed. Proposed scenarios for implementation of innovation and investment integration strategy for industrial development. The guidelines for the global strategy for the development of the industrial segment of the national economy are determined. The algorithm of implementation of innovation-investment integration strategy for the development of the industrial sector of the national economy is developed. The basic requirements, which should satisfy the multivariate scenario of the implementation of the industrial sector development strategy, are determined. The strategic assessment of the strengths and weaknesses, opportunities and threats of the innovation-investment integration strategy for the development of the industrial sector of the national economy is proposed. **Keywords:** national economy, industry, macroeconomic environment, national economy, globalization, state regulation.